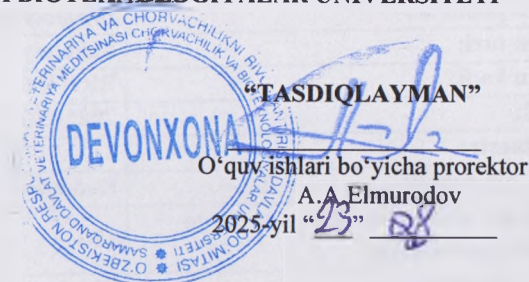

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI**

BIOGEOGRAFIYA

FANI BO'YICHA

SILLABUS

Kunduzgi ta'lim shakli uchun

Bilim sohasi: 500 000 – Tabiiy fanlar, matematika va statistika
Ta'lim sohasi: 520 000 – Atrof-muhit
Ta'lim yo'nalishi: 60520200 – Ekologiya va atrof-muhit muhofazasi

Modul / FAN SILLABUSI
Biotexnologiya fakulteti
60520200 – Ekologiya va atrof-muhit
muhofazasi ta'lim yo'nalishi

Fan nomi:	<i>Biogeografiya</i>
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	BIG1106
Yil:	2025-2026
Semestr:	1
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrda ajratilgan soatlar:	180
Ma'ruza	30
Amaliy mashg'ulotlar	60
Laboratoriya mashg'ulotlari	–
Seminar	–
Mustaqil ta'lim	90
Kredit miqdori:	6
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)

FM1	Talabalarga bir tomondan organizmlarning geografik qobiq va uning turli hududiy birliklaridagi biologik hamda ekologik rolini ochib berish bo'lsa, ikkinchidan, yerning umumgeografik qonuniyatlari asosida organizmlarning tarqalishi va yashash xususiyatlari haqida bilim berishdan iborat.
------------	--

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar

1.	Zoologiya
2.	Geografiya
3.	Biologiya
4.	Botanika

Ta'lim natijalari (TN)	
	Bilimlar jihatidan:
TN1	Organizmlar va ular jamoalarining yer yuzida geografik tarqalish va taqsimlanish qonuniyatlari haqida bilimga ega bo'lishlari kerak;
TN2	flora, fauna, biota, o'simliklar jamoasi, hayvonlar olami, biotlar tuzilishini bilishlari lozim;
TN3	Ekologik omillar, organizmlarning tarqalishi, ekologik xususiyatlari haqida bilimga ega bo'lishlari kerak;
TN4	Katta maydonlarda tarqalgan turlar, cheklovchi ekologik omillar, kichik maydonlarda tarqalgan turlar xususiyatlarini bilishi kerak;
	Ko'nikmalar jihatidan:
TN5	Areallarning asosiy xususiyatlari, tolerantlik;
TN6	Arealning kattaligi va uni aniqlovchi prinsiplar. Kosmopolitlar. Endemiklar. Relikt turlari nima ekanligini farqlay oladi;
TN7	Quruqlikning floristik, faunistik va biotik regionlari ajratib bera oladi;
TN8	Jamoalar balandlik zonalari tiplari to'g'risida tushunchalarga ega bo'ladi.

Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	Biogeografiya faniga kirish.
M2	Biogeografik tadqiqotlarning prinsipi va uslublari.
M3	Umumiy ekologiyaning asosiy qismlari.
M4	Hayvonlar va o'simliklarning tarqalish qonuniyatlari.
M5	Areal.
M6	Flora, fauna, biota.
M7	Quruqlik biotlarining asosiy turlari.
M8	Jamoalarning balandlik mintaqalari bo'yicha differentsiallanishi
M9	Orol biogeografiyasi
M10	Ichki suv havzalarining jamoalari.
M11	Okean biogeografiyasi.
M12	O'zbekiston daryolarining to'yinish xususiyatlari.
M13	O'zbekiston «Qizil kitobi» ga kiritilgan sudralib yuruvchilar ekologiyasi
M14	Farg'ona vodiysi biogeografiyasi o'simlik dunyosi xususida umumiy ma'lumot va ularni muhofaza qilish.
M15	Biogeografik rayonlashtirish

Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulotlar (A)	
A1	O'simliklarni inson hayotidagi roli va yer yuzida tarqalish qonuniyatlari.
A2	O'simliklarning vegetativ va generativ organlarining tuzilishi va metamorfozi.
A3	O'simliklar sistematikasining taksonomik birliklari
A4	Zamburug'lar va suvo'tlarning tuzilishi va ahamiyati
A5	Ninabargsimonlarning yer yuzida tarqalishi va tabiatdagi ahamiyati
A6	O'simliklarga iqlim omillarining ta'siri
A7	Fitotsenoz va uning tarkibiy qismi.
A8	Intrazonal o'simliklar haqida tushuncha
A9	Floristik oblastlarning hozirgi ahvoli
A10	O'simliklarning ekologik guruhlari.
A11	O'simliklarning hayotiy shakllari.
A12	Fitotsenozning tuzilishi
A13	Fitotsenozning tarkibiy qismlari
A14	Ochiq urug'li o'simliklarning tuzilishi
A15	Cho'l mintaqasi o'simliklari va ularning yashash sharoitga moslashish xususiyatlari
A16	Biogeografiyaning asosiy tarixiy taraqqiyot etaplari.
A17	Turli tarixiy davrlarda olimlarning ilmiy ishlarida biosfera haqidagi farazlarning paydo bo'lishi va rivojlanishi.
A18	Tirik moddaning biosferada energetika va muhit yaratishdagi roli.
A19	Biosferada organizmlarning moddalar aylanma xarakatidagi roli.
A20	Areal tushunchasining tur, turkum va sistematik guruhlarning geografik xarakteristikasi ekanligi.
A21	Gomologik belgilar qatorlari va madaniy o'simliklarning kelib chiqish markazlari haqidagi N.I.Vavilovning ta'limoti.
A22	Quruqlikning floristik regionlari.
A23	Quruqlikning faunistik regionlari.
A24	Quruqlik biolmlarining asosiy tiplari.
A25	Jamoalarning balandlik mintaqalari va uning kenglik mintaqalariga nisbatan solishtirish.
A26	Orollar biolmlari.
A27	Okeanlarning organizmlar jamoalari.
A28	Biogeografik tadqiqotlarning uslublari.
A29	Ichki suv havzalarining asosiy tiplari va ular organizmlarning yashash muhiti sifatida.
A30	Hisor qo'riqxonasining himoyaga muhtoj o'simliklari.

- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

Fan o'qituvchisi haqida ma'lumot

Mualliflar:	X.T.Boymurodov —"Biologiya, ekologiya va dorivor o'simliklar" kafedrasini professori, b.f.d. B.X.Aliyev —"Biologiya, ekologiya va dorivor o'simliklar" kafedrasini assistenti.
E-mail:	E.mail.boymurodov1971@mail.ru
Tashkilot:	Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti "Biologiya, ekologiya va dorivor o'simliklar" kafedrasini.
Taqrizchilar:	Z.I.Izzatullayev – SamDU- "Ekologiya va hayot faoliyati xavfsizligi" kafedrasini professori, b.f.d. Y.Sh.Tashpulatov – Samarqand Agroiinnovatsiyalar va tadqiqotlar instituti dotsenti, b.f.f.d PhD.

Mazkur Sillabus "Biologiya, ekologiya va dorivor o'simliklar" kafedrasining 2025-yil 26 08 1 sonli yig'ilishi bayoni bilan ma'qullangan.

Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashning 2025-yil 28 08 1 sonli yig'ilishi bayoni bilan tasdiqlangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i

Sh.Qurbanov

Fakultet dekani

A.Nurniyozov

Kafedra mudiri

M.Begmatova

Tuzuvchilar

X.T.Boymurodov

B.X.Aliyev

Mashg'ulotlar shakli: Mustaqil ta'lim (MT)

MT1	Biogeografiya fanining tarixiy rivojlanishini asosiy etaplari.	6
MT2	Floristik, faunistik va biotik regionlarni ajratish prinsiplari va ularning tartibi.	6
MT3	Jamoalarni muhofaza qilish zonal va regional farqlarni hisobga olish.	6
MT4	Turli zonalarni, jamoalarni xo'jalikda foydalanish.	6
MT5	Yuqori tog' o'simlik va hayvon jamoalarining o'ziga xos xususiyati.	6
MT6	Orol biolarnining xususiyatlari.	6
MT7	Ichki suv xavzalari asosiy tiplarining organizmlarning yashash muhiti ekanligi.	6
MT8	Okeandagi organizmlar jamoalari.	6
MT9	Okean biogeografiyasi	6
MT10	Biogeografik tadqiqotlarning prinsipi va uslublari	6
MT11	Umumiy ekologiya asosiy qismlari	6
MT12	Biosfera. Biosfera to'g'risida ta'limot	6
MT13	Areal. Areal haqida tushuncha. Areallar tiplari	6
MT14	Flora, fauna, biota. Yerdagi organizmlarning xilma-xilligi.	6
MT15	Quruqlik biolarnining asosiy turlari	6
Jami:		90

Asosiy adabiyotlar

1.	Yunusov X.B., Izzatullaev Z.I. Boymurodov X.T., Kenjibaeva G.S.. Biogeografiya. Darslik. Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Nashr matbaa markazi. Samarqand. 2024-297 bet.
2.	Yunusov X.B., Boymurodov X.T., Elmurodov A.A., Nurniyozov A.A., Abduova A.A., Egamqulov A.N., Turexonov F.F. Ekologiya Asoslari. O'quv qo'llanma. Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Nashr matbaa markazi., 2024-238 bet.
3.	Х.Б.Юнусов, А.А.Элмуродов, Ш.Ш.Шерназаров, Й.Ш. Ташпулатов, А.А.Нурниязов. "Экология и охрана окружающей среды". Учебное пособие. Издательско-полиграфический центр Самаркандский государственный университет ветеринарной медицины, животноводства и биотехнологий., 2025. 252 с.
4.	Md. Abdul Ahad., A. S. M Anas Ferdous. A Textbook Of Ecology. Copyright- All Rights Reserved By Writer. Publisher- Himachal Publication Bishal Book Complex Banglabazar, Dhaka Edition- First Edition-November 2019. 100 -pp.

5.	Sven E. Jørgensen., Brian D. Fath et.al. "A New Ecology Systems Perspective". First edition 2017. Elsevier Linacre House, Jordan Hill, Oxford OX2 8DP, UK Radarweg 29, PO Box 211, 1000 AE Amsterdam, The Netherlands 2017. 290-pp.
Qo'shimcha adabiyotlar	
1	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 52 bet.
2	Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 36 bet.
3	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022. – 416 bet.
4	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi asosida demokratik islohatlar yo'lini qat'iy davom ettiramiz. 6-jild. Toshkent: "O'zbekiston", 2023. – 398-bet.
5	Mirziyoyev Sh.M. Hozirgi zamon va Yangi O'zbekiston. Toshkent: "O'zbekiston", 2024. – 481 bet
6	X.B Yunusov, X.T.Boymurodov, Y.Sh.Tashpulatov, A.A.Nurniyozov, M.X.Begmatova, Sh.Sh.Shernazarov. Veterinariya va chorvachilik ekologiyasi. Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Nashr matbaa markazi, 2024.160-bet.
7	O'zbekiston Respublikasi Qizil kitobi. II jildi. Hayvonot olami. Qayta ishlangan va to'ldirilgan 2-nashr (o'zbek, rus, ingliz tillarida). –Toshkent, 2019. – 392 bet.
8	Kimon Hadjibiros.Ecology and Applied Environmental. 2014 by Taylor & Francis Group, LLC CRC Press is an imprint of Taylor & Francis Group, an Informa business. 268-pp.
Axborot manbaalari	
1	http://www.Environment.ru .
2	http://www.Ecology.ru .
3	http://www.Enviro.com .
4	http://www.Ecolog.com .

Talabaning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritib olsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa meyyoriy-huquqiy hujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharhlay bilsa;

b) 4 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushungan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirisida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa meyyoriy hujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.

d) 3 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilsa;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.

e) quyidagi hollarda talabaning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho bilan baholanishi mumkin:

- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;